

Türkiye EPİ Raporu: Söylenenle Yapılan Arasındaki Fark

Kopenhag, 9 Temmuz 2015

26 Haziran'da Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından düzenlenen Türkiye'nin insan haklarına dair durumunun son kez görüşüldüğü Evrensel Periyodik İnceleme (EPİ) toplantısında Türkiye, insan hakları durumunun iyileştirilmesi için kendisine önerilen 278 tavsiyeden 215'ini kabul etti. Reddettiği tavsiyelerin başında, sanatsal özgürlüğü de kapsayan ifade özgürlüğü hakkını kısıtlayan yasaların değiştirilmesi veya kaldırılmasını öneren tavsiyeler geliyor. Türkiye'den toplantıya katılan yetkililer BM Konseyi'ne bu konuda halihazırda önemli adımlar atıldığını belirtti.

Bir yıl önce, Haziran 2014'te, BM sivil toplum kuruluşlarını Türkiye'nin insan haklarına dair durumunu değerlendiren raporlar sunmaya davet etmişti. [Freemuse](#), [Siyah Bant](#) ve Düşünce Suçuna Karşı Girişim sanatçılara yönelik tutuklama, tehdit ve sansüre varan birçok müdahaleyi detaylı olarak anlatan ortak bir [rapor](#) hazırladı. Bu rapor, Terörle Mücadele Yasası'nın, açık bir biçimde şiddete başvurmadiği sürece sanat eserlerine uygulanmamasını ve hakaret davalarının sonlandırılmasını içeren sekiz tavsiye içeriyordu.

Raporun BM'ye sunulmasından sonra geçen 12 ay içinde sanatçılara yönelik müdahalelerde herhangi bir azalma olmadığını öne süren bu üç kurum, son yıl gerçekleşen sanatsal ifade özgürlüğü ihlallerine işaret etmek amacıyla aynı tavsiyelerin yer aldığı ve yeni davalar ve sansür vakalarıyla ilgili güncel bilgi içeren bir [yazı](#) yayınladılar.

Türk Ceza Kanunu'nun 125.maddesinin kaldırılarak hakaret suçunun anayasadan çıkartılması ve ceza ve asliye mahkemeleri nezdinde kamu görevlilerinin ve otoritelerinin hakaret davası açmalarının engellenmesi, bu üç kurumun sunduğu raporda yer alan diğer tavsiyelerdi. Çek Cumhuriyeti de buna benzer bir tavsiye verdi. Türkiye 125. maddenin "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin mevzuatıyla uyumlu olduğu ve bu maddenin hiçbir şekilde insan hakları aktivistlerinin ve gazetecilerin yargılanmasına yol açmadığı" iddiasıyla söz konusu tavsiyeyi reddetti.

Oysa, Türkiye'de son yıllarda gerçekleşen vakalar bize başka bir manzara sunuyor. 125. madde ve diğer hakaret yasaları sanatçıların da içinde olduğu eleştirel sesleri susturmak için kullanılıyor. Buna bir örnek, 2015'in Mart ayında, karikatürist Bahadır Baruter ve Özer Aydoğan'ın 14 yıl hapis cezasına çaptırılmasıydı. Ceza, 7.000 TL para cezasına çevrildi. Karikatüristlerin, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin gerçekleştiği Ağustos 2014'te yayınlanan *Penguen* dergisinin kapağında yer alan karikatürde, zamanın Başbakanı Erdoğan'ın şeref ve onuruna hakaret ettikleri iddia edilmişti.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden iki hafta önce, müzisyen Kutsal Evcimen Erguvan Halk Festivali'nde "Satın Eşek Sıpaları" şarkısını seslendirdi ve akabinde kısa bir konuşma yaptı. Bu yılın Ocak ayında ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı aşağıladığı iddiasıyla soruşturma altında olduğunu öğrendi. Evcimen, şarkının 30 yıl önce yazıldığını ve içinde hakaret unsuru bulunmadığını söyledi.

Adalet Bakanlığı'nın istatistiklerini yayınlayan [BBC News](#)'a göre, Ağustos 2014'ten bu yılın Mart ayına kadarki geçen zamanda, 236 kişi hakkında Cumhurbaşkanı'na hakaret ettiği iddiasıyla soruşturma ve bunlardan 105'i hakkında dava açıldı. Hakkında dava açılanlar arasında sanatçılar, gazeteciler, yazarlar ve protestocular vardı.

İnsan Hakları Konseyi'nde söylenenler ile Türkiye'nin ifade özgürlüğü ile ilgili gerçek durumu arasındaki fark endişe verici. Gerçekte yaşananlara rağmen, Türkiye'nin kimi tavsiyeleri reddetmesi veya bazılarının "halihazırda yürürlükte" olduğunu iddia etmesi, Uluslararası Af Örgütü'nün EPI ile ilgili görüş [yazısı](#)nda da belirttiği gibi, Türkiye'nin kabul ettiği tavsiyelere ne kadar sadık kalacağı konusunda soru işareti uyandırıyor.

Şimdi, ifade özgürlüğü savunucularının, sanat kurumlarının, gazetecilerin ve tavsiyelerde bulunan BM üye devletlerinin Türkiye'yi kabul ettikleri tavsiyelerin yasalarda ve pratikte uygulanacağına dair bir güvence vermesi konusunda zorlaması gerekiyor. Bundan da önemlisi, devlet her ne kadar olmadığını iddia etse de, Türkiye'de gerçekleşen tüm ifade özgürlüğü hak ihlallerini kayda geçirmeye devam etmelidir.

Not: Bu yazının orijinali Freemuse tarafından kaleme alınmıştır.

İngilizce metin için lütfen tıklayınız:

<http://freemuse.org/archives/10440>

İletişim

Magnus Ag

www.freemuse.org magnus.ag@freemuse.org

Pelin Başaran

www.siyahbant.org pbasaran@gmail.com

Siyah Bant, Freemuse, Düşünce Suçuna Karşı Girişim, EPI 2014, Ortak Paydaş Raporu, *Türkçe Tam Metin* <http://goo.gl/LgkLqT>

BM EPI Web sitesi

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/BasicFacts.aspx>

EPI Türkiye

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/TRSession21.aspx>

EPI Canlı Yayın Arşiv

<http://webtv.un.org/meetings-events/human-rights-council/watch/turkey-review-21st-session-of-universal-periodic-review/4014753183001>